

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 12 § tingsrättslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att tingsrättslagen skall ändras så att arvode samt dagtraktamente och ersättning till en nämndeman vid tingsrätten betalas av statliga medel i stället för kommunens medel. Justitieministeriet skall fastställa grunderna för och beloppet av dessa förmåner. Dessutom föreslås att en nämndeman som anser att han inte har fått arvode eller ersättning enligt de

grunder som fastställts kan yrka på rättelse hos lagmannen. I lagmannens beslut skall ändring ännu få sökas genom besvär hos länsrätten.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1998 och avses bli behandlad i samband med den. Lagen avses träda i kraft vid ingången av 1998.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Enligt 12 § tingsrättslagen (581/1993) skall till nämndemännen betalas av kommunens medel arvode samt dagtraktamente och ersättning enligt vad 21 § kommunallagen bestämmer om arvoden och ersättningar till förtroendevalda. Justitieministeriet fastställer dock arvodets belopp. Kommunallagen upphävdes genom en ny kommunallag (365/1995) den 1 juli 1995. Detta innebar att man i stället för 21 § tillämpar 42 § kommunallagen enligt vilken till en förtroendevald betalas sammanträdesarvode, ersättning för inkomstbortfall och för kostnader som på grund av förtroendeuppdraget föranleds av avlönande av vikarie, anordnande av barnvård eller något motsvarande, samt ersättning för resekostnader och dagtraktamente.

Nämndemännen är kommunala förtroendevalda som deltar i tingsrättens sammanträden för behandlingen av brottmål samt familjerättsliga mål och tvister till följd av hyresförhållanden. Det finns 68 tingsrätter med tillsammans cirka 3 600 nämndemän. Från varje kommun har åtminstone en nämndeman valts. I den folkrikaste kommunen Hel-

singfors finns det 582 nämndemän. En nämndeman deltar i genomsnitt 10 gånger per år i sammanträdena. I samband med underrättsreformen år 1993 bestämdes att kommunerna fortfarande skall betala utgifterna för nämndemän. Reformen innebar att även de städer som tidigare hade rådstuvurätter fick utgifter för nämndemän. De kommuner som hörde till domkretsen för en häradsrätt belastades av dylika utgifter redan före reformen.

Utredningsman Heikki Koski som utrett fördelningen av uppgifter mellan staten och kommunerna samt utgifterna i detta sammanhang har bl.a. föreslagit att utgifterna för nämndemän skall överföras från kommunerna till staten från 1 januari 1998. Regeringens finanspolitiska ministerutskott understödde förslaget i sina förhandlingar den 11 juni 1996. Staten står för utgifterna för nämndemän vid jorddomstolarna. I Sverige där underrätten i huvuddrag organiserats på samma sätt som i Finland står staten för utgifterna för nämndemän. Då tingsrätternas nämndemän utför statliga uppgifter föreslås att utgifterna för dem skall överföras från kommunerna till staten. I detta sammanhang

föreslås inga ändringar i valet av nämndemän. Ett nämndemannauppdrag kan därmed fortfarande jämföras med ett kommunalt förordningsuppdrag.

För att ändringen skall kunna genomföras föreslås det att 12 § tingsrättslagen ändras så att till nämndemännen betalas arvode, ersättning för inkomstbortfall och för kostnader som på grund av nämndemannauppdraget föranleds av avlönande av vikarie, anordnande av barnavård eller något motsvarande, samt ersättning för resekostnader och dagtraktamente av statliga medel. Då dessa utgiftsposter därmed kommer att belasta staten föreslås att justitieministeriet fastställer förutom beloppet på arvodet även närmare grunder för betalning av och beloppet på ersättningar och dagtraktamente. Detta skulle skapa enhetlighet i betalning av ersättningar. Nu har det förekommit skillnader mellan kommunerna i detta avseende.

För att garantera nämndemännens rättskydd föreslås att i paragrafen intas en bestämmelse om ändringssökande som tillämpas i stället för de kommunala bestämmelserna och som till sitt innehåll motsvarar 52 § statstjänstemannalagen (750/1994). Bestämmelsen är nödvändig på grund av att nämndemännen inte är tjänstemän enligt statstjänstemannalagen. I första hand kan en nämndeman framföra ett rättelseyrkande hos chefen för ämbetsverket. Anser en nämndeman att han inte fått arvode eller ersättning enligt de grunder som bestämts och fastställts, kan han yrka på rättelse hos lagmannen vid tingsrätten. Rättelse skall yrkas senast ett år efter utgången av det kalenderår då betalning borde ha skett. I annat fall går rätten till betalning förlorad. I beslutet om rättelseyrkandet kan ändring sökas hos länsrätt enligt vad som bestäms om besvär hos länsrätten i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Med beaktande av ärendets natur anses att en rätt att anföra besvär hos högsta förvaltningsdomstolen inte behövs. Därför föreslås det att ändring inte skall kunna sökas genom besvär i länsrättens beslut.

2. Propositionens verkningar

Revisionen orsakar administrativt arbete för tingsrätterna och för den löneorganisation vid justitieministeriet som sköter om betalningen av arvoden och ersättningar. Merarbetet försöker man sköta med den nuvarande personalen.

Utgifterna för nämndemän uppskattas till cirka 30 milj. mk per år. Överföringen av utgifterna för nämndemän från kommunerna till staten har beaktats i budgetpropositionen för 1998 som en ökning av omkostnaderna för tingsrätterna (25.10.23) och en sänkning av understöden åt kommunerna (26.97.31). Ändringarna i nämndemannakostnaderna beaktas även i regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om statsandelar till kommunerna och 19 § lagen om konsolidering av kommuners ekonomi och om kommunutredning.

3. Beredning av propositionen

Ärendet har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet. Utlåtanden har begärts av finansministeriet, Finlands Kommunförbund, Helsingfors hovrätt, Nylands hovrätt, Heino-la tingsrätt och Lautamiehiet ry. Alla som gett ett utlåtande understöder revisionen i sig. Finlands Kommunförbund anser att det inte är ändamålsenligt att medlen som behövs för utgifterna för nämndemän tas från moment 26.97.31. Enligt Kommunförbundet har utgifterna för nämndemän överhuvudtaget inte hört till systemet för statsandelar. De övriga utlåtandena har föranlett att motiveringen till propositionen och bestämmelsen om ändringssökande har kompletterats.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1998.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägg Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 12 § tingsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i tingsrättslagen av den 28 juli 1993 (581/1993) 12 § som följer:

12 §

Till en nämndeman betalas av statliga medel

- 1) arvode,
- 2) ersättning för inkomstbortfall och för kostnader som på grund av nämndemannaupdraget föranleds av avlönande av vika-rie, anordnande av barnvård eller något motsvarande, samt
- 3) ersättning för resekostnader och dag-traktamente.

Justitieministeriet fastställer närmare grun-der för och beloppet av det arvode, den er-sättning och det dagtraktamente som en nämndeman erhåller.

Anser en nämndeman att han inte fått ar-vode eller ersättning enligt 1 och 2 mom., kan han yrka på rättelse hos lagmannen vid tingsrätten. Görs inte rättelseyrkandet inom ett år efter utgången av det kalenderår då betalning borde ha skett går rätten till för-månerna förlorad. I ett beslut med anledning av ett rättelseyrkande får ändring sökas hos länsrätten enligt vad som bestäms i förvalt-ningsprocesslagen (586/1996). I länsrättens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den
199 .

Helsingfors den 3 oktober 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Justitieminister *Kari Häkämies*

Lag

om ändring av 12 § tingsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tingsrättslagen av den 28 juli 1993 (581/1993) 12 § som följer:

Gällande lydelse

12 §

Till nämndemännen betalas av kommunens medel arvode samt dagtraktamente och ersättning enligt vad 21 § kommunallagen stadgar om arvoden och ersättningar till för-
troendevalda. Justitieministeriet fastställer dock arvodets belopp.

Föreslagen lydelse

12 §

Till en nämndeman betalas av statliga medel

- 1) arvode,
- 2) ersättning för inkomstbortfall och för kostnader som på grund av nämndemannauppdraget föranleds av avlönande av vikarie, anordnande av barnvård eller något motsvarande, samt
- 3) ersättning för resekostnader och dagtraktamente.

Justitieministeriet fastställer närmare grunder för och beloppet av det arvode, den ersättning och det dagtraktamente som en nämndeman erhåller.

Anser en nämndeman att han inte fått arvode eller ersättning enligt 1 och 2 mom., kan han yrka på rättelse hos lagmannen vid tingsrätten. Görs inte rättelseyrkandet inom ett år efter utgången av det kalenderår då betalning borde ha skett går rätten till förmånerna förlorad. I ett beslut med anledning av ett rättelseyrkande får ändring sökas hos länsrätten enligt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). I länsrättens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den
199 .